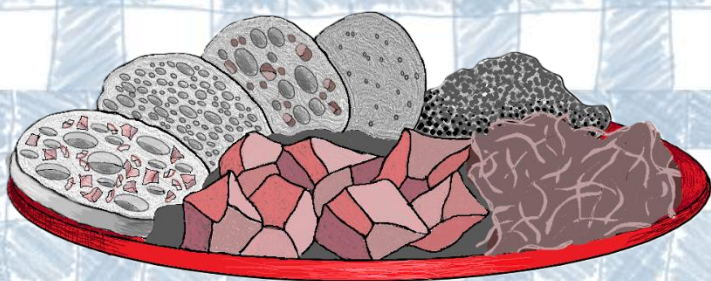

RA PO RT!

**ryze
avantgardní
pravidelná
občas
rúpavá
tiskovina**

IV.

Když jsme tu byli spolu

Úvodník ☞ Magdaléna Kvasničková

Sedím v nočním autobuse na cestě z Holandska.

Už je to taková moje tradice – do Sobotky mířím vždy z nějaké ciziny. Jsou dvě v noci, pasažéři kolem spí na svých krčních polštářcích, chráním se před agresí klimatizace vším, co jsem našla v batohu. A hele, objevuje se v něm taky Kennethova sbírka *Když jsme tu byli spolu*, kterou jsem si vzala s sebou s domýšlivým přáním, že si ji vprostřed hojivé zeleni Nizozemí v klidu vychutnám. Přes to všechno užívání života jsem si na ni klasicky ani nevzpomněla.

Odhრnuji závěs, dálniční světla jsou mojí lampičkou.

Otevírám sbírku a čtu:

Jak byla tak sama v tom čistém měsíčním svitu a stála mezi skálou a oblohou, jak se zdálo, že se skoro nedotýká země, a tmavé kadeře a volné šaty jí vlály ve větru, ...

Potkala jsem ji v tom větrném dni, když jsem procházela mezi mokřinami

projížděla na kole a myslela na svůj život

mezi mokřinami

Později jsem ji spatřila, jak sedí na lavičce u jezera mezi dvěma hustníky

kolo měla opřené o pařez a její klobouk se otáčel jako hlava volavky

jak se rozhlížela po svém životě

mezi hustníky

Na delší dobu jsem ji ztratila z dohledu

ale opět jsme se shledaly v kostele na výstavě místních malířů

až zde jsem spatřila její obličej ve skle obrazu

její obočí bylo sepnuté do tvaru větví

a řasy se propojovaly s tahy tužkou

dívala jsem se, jak prožívá svůj život

mezi obrazy

usmála se a poděkovala mi za společně strávený den v divoké zahradě

Vítr mě tlačil do zad po cestě zpět,

pomáhal mi posouvat se dál

Kde je teď?

Najdu ji zase?

Jsem si docela jistá, že ano. Ťukám na okno autobusu, abych nezakřikla začátek vysněného léta. Jedu do Sobotky a tam určitě budeme spolu. A pokud ne, budu se snažit ji opět objevit, budu ji hledat, *dokud ji nedohoním v tom líbezném městě, kde zvony chřoupou jablka svým srdcem.*

Autorka má po krk hořkých kritik, chce se dnes rozplývat jako cukrkandl.

PROGRAM - STŘEDA 8/7

9:00 Sál spořitelny

Doc. PhDr. Lubor Kysučan, Ph.D. – *Symposion jako rozhovor svobodných občanů*; přednáška o žánru dialogu v evropské literatuře

11:00 Sál spořitelny

Hostina císařská a prezidentská aneb Stolování na nejvyšší úrovni – kolokvium o státní recepci kdysi a dnes s Naděou Kubů a Ladislavem Špačkem

13:00 Šolcův statek

Co se jedlo v pravěku? – rukodělná dílna pro děti (od 6 do 12 let). Obstarávání a zpracování potravy pro děti i dospělé

13:00 Farní zahrada

O Hodech – seminář o úterním scénickém čtení

14:00 Zahrada Šrámkova domu

Martina Malinová – autorské čtení: Všechno se točí okolo spánku a mléka...

15:00 Městské divadlo

(vstupné 150 Kč)

Jabka & Maryša Vávrová – stolní divadlo s vůní jablek a vzpomínek. Dvě krátká představení

16:00 Farní zahrada

Malý Alenáš – poslechový pořad pro děti od 7 let. Vyskočilovská hostina jazyka a hravosti

16:00 Sál spořitelny

Ing. Stanislav Boček, Ph.D., a Ing. Ondřej Dovala – *Zakletý v jablkovém kraji, zelenou duši sadu mám...*; beseda o půvabu jaderničky moravské a malinového holovouského

16:00 Knihovna

Knižní klub – středeční setkání (seminář)

19:30 Zahrada Šrámkova domu

(vstupné 400 Kč)

Matěj M. Štrunc & LIDOVĚK 2.0 – koncert. Beaty, elektronika, cimbál a další nástroje

22:00 Zahrada Šrámkova domu

Sedm, nebo desetkrát o lásce i pivu – poslechový pořad. Silent disco z básní a hudby

JÍDELNÍČEK

Pizzerie Maštal

Snídaně (7:30–9:45)

Prdelačkové řezy

Oběd (11:30–14:30)

Květáková polévka

Kuřecí stehno, bramborová kaše

Koprová omáčka, vařené hovězí maso, houskový knedlík

Koprová omáčka s vajíčkem a bramborem

Večeře (17:00–20:00)

Slepičí vývar se zavárkou

Těstovinový salát s kuřecím masem

Asijská směs se sójovým masem, rýže

Vokýnko

Cizrnová pomazánka

Kefírová buchta s čokoládou

Pod křídlem Albatrosu (normalizace)

Historie Šrámkovy Sobotky ▯ Magdaléna Kvasničková

Sedmdesátá a osmdesátá léta byla pro festival obdobím obrany vlastní integrity. Zatímco zbytek země upadl do normalizační letargie, v Sobotce se dalo, slovy účastníků, „volně dýchat“, a to především díky diplomatickým schopnostem Marie Hejnové a přizvané sovětské bohemistce Ljudmile Budagovové, která se těšila respektu u státních představitelů. Ti umožnili vytvářet za fasádou přijatelnou pro totalitní aparát svobodný prostor.

Zlatou éru v tomto období zajistilo partnerství s nakladatelstvím **Albatros** a jeho pracovníky z Klubu mladých čtenářů, především s literárním teoretikem a redaktorem Jaroslavem Šimůnkem a básníkem Jindřichem Hilčrem, kteří společně od roku

1973 pořádali pro učitele besedy, jejichž součástí byly i podnětné metodické materiály k jednotlivým autorům a jejich dílu. Akce se jmenovala Den Albatrosu a pracovníci nakladatelství na ni zvali žádané autory. Nakladatelství fungovalo jako silný ideový garant, který umožňoval festivalu zachovat si vysokou kulturní úroveň i pod tlakem cenzury, ačkoliv některé pořady přesto musely být z politických důvodů zrušeny.

Souběžně se rozvíjela tradice **uměleckých výstav v Šolcově statku**, kde byla v roce 1974 otevřena výstavní síň. Statek se stal galerií ilustrace a grafiky české knihy a ex libris, jež má v kraji Českého ráje taktéž proslulou tradici. Vernisáže se zásluhou Karla Samšiňáka, významného přírodovědce a sběratele umění, proměňovaly v nezapomenutelné happeningy. Výstavy v současné době připravuje **spolek Přátel Šolcova statku**, který vznikl v roce 2005 jako občanské sdružení původně neformálního spolku „**Zdělanců**“, jak se této skupině přátel Karla Samšiňáka říkalo v 70. letech. V rámci festivalu vznikla řada spoluprací s akademickými umělci, kteří pro festival připravovali výstavy, plakáty a další obrazový materiál. Symbolem festivalu se stala tradiční „hlavička“ od Zdeňka Mlčocha. Mezi další významné umělce spjaté se Sobotkou patří např. Josef Fejfar, Vladimír Komárek či Vladimír Kopecký.

V roce 1980 se festivalový týden rozrostl o další dodnes trvající akci – **Sobotecký třešňový jarmark**, který propojil nákup regionálních výrobků s kulturním programem, a přívětivým způsobem tak do festivalu vtáhl i širší soboteckou veřejnost.

Knižní chuťovky:

BUDAGOVA, Ljudmila Norajrovna a BÍLEK, Jan (ed.): *O literatuře a kultuře: texty pro Šrámkovu Sobotku*. Vyd. 1. Praha: Občanské sdružení Šrámkova Sobotka v nakl. Akropolis, 2012. Knihovnička Českého ráje – Sobotka; II. ř., sv. 5.

Jedno kapučínko s mlíčkem, prosím

Raportáž ☞ Axel Doubravů a Matyáš Valkoun

Včera jsme byli v chalpatře na fricy bowlu, tak si dnes z virtuální kavárny objednáme kapučínko s rostlinným mlékem a příchutí dubajské čokolády, k tomu navrch ceremoniální mačču a kroblihu. Víte, co máme na mysli, ne? Zkusíme něco jiného: kornflejky, smůlí a krojsant, to už vám něco říká?

Ukončíme vám trápení – s takovými výrazy si láme hlavu i Ústav pro jazyk český. Paní doktorka Michaela Lišková nás na dopolední přednášce seznamuje s novými termíny z oblasti gastronomie. S novými trendy a rostoucí poptávkou ze strany společnosti se zvyšuje potřeba zanést do slovníků neologismy či přejatá slova. Nejedná se jen o definici nového pojmu, ale i jeho výslovnost a gramatiku. Velmi oceňujeme rychlou, stručnou, ale přesto poutavou a informativní formu přednášky. Se značnou částí výrazů se mnoho z nás setkalo třeba jen v novinovém titulku nebo v popisku videa na instagramu. Je proto přínosné se na tyto výrazy podívat podrobněji a zjistit, co vše stojí za tím, jakým způsobem pronikají i do českého slovníku.

Kromě přejatých slov padla také řeč na slova a názvy, které již existují, ale je potřeba je upravit tak, aby vyhovovala aktuálním společenským potřebám. Například s nástupem rostlinných alternativ je pro odlišení třeba specifikovat pojem mléko – na živočišné mléko. Podnět k diskuzi se nabízí u zažitých názvů pokrmů a pochutin, jako jsou např. cikánská pečeně, indiánek nebo eskymo, a vyvstává otázka, zda mají v dnešní době ještě místo.

Nakonec se rozpoutala debatička s tématíčkem nadměrného používání zdvořilostí. Návštěvníci argumentovali pro a proti jejich používání. Jsou roztomilé, nebo infantilní? Záleží na situaci, nebo je to zločin proti lidskosti? Jasnou odpověď by nám mohl poskytnout například jeden ze 32,2 tisíců členů facebookové skupiny nesoucí název *Společnost odporu proti zdvořilostem*. Nebo také kavárnice, po které chce padesátiletý chlap mlíčko do svého kávička a zaplatit kartičkou. Ale zároveň, někam ty zdvořilosti prostě patří. Budiž jim prominuto, však ony za to nemůžou. Ale všeho s mírou!

Autoři z některých názvů trochu krindžovali.

Kyselice není zelná

Raportáž ▢ Eliška Rybová

V úterý proběhlo další posezení z cyklu přednášek a seminářů zabývajících se jazykovým a literárním zpracováním tématu letošního festivalu. Pamatujete, jak jsem v pondělním čísle společně s Axelem psala o tom, že mi tolik vadilo prodloužení přednášky o jídle a stolování v prózách Ladislava Fukse? Musím říct, že včerejší mírné prodloužení semináře Hany Goláňové *Nářeční nášup aneb Oblastní názvy jídel* vůbec nevadilo. Klidně bych si přidala!

Dokonce jsem si až nostalgicky vzpomněla na předmět Dialektologie pro praxi a výuku na FF UK, který jsem navštěvovala 4 roky zpátky, když jsem byla ve třetíku na bakaláři, a který tehdy vedla právě Hana Goláňová. Pamatuji si, že už tehdy mě nářečí hodně chytlo a že jsem si velmi oblíbila i práci s Mapkou (aplikací *Českého národního korpusu* pro korpusy mluvené češtiny), kterou nám Goláňová taktéž představila. Bylo tedy jasné, že na téhle přednášce jsem nemohla chybět. A byla jsem nadšená.

V redakci se nám rozmohl takový nešvar, a to že zveřejňujeme svoje poznámky z přednášek a programů. Jak ráda bych vám ukázala své zápisky! Vyšlo by to ale na jedno celé číslo zvlášť, tak si je nechám pro sebe a zkusím to aspoň trochu nějak sesumírovat.

Přednáška byla skvěle strukturovaná, a ačkoliv se nestihlo všechno a klidně bych tam poseděla ještě pár hodin, nezdálo se, že by něco chybělo. Asi nejzajímavější a nejbohatší částí přednášky byla úvodní sekce představující různé kuchařky s recepty na všelijaké regionální speciality, které (ačkoliv se to tak na první pohled možná nezdá) obsahují plno oblastních názvů jídel a jiných rozmanitých dialektismů. Vlastně by mě nikdy nenapadlo, že i tenhle typ literatury je koneckonců taktéž součástí propagace a popularizace dialektologie.

Seminář končil, třebaže možná neplánovaně, promluvou o přípravě a pečení chleba, o tom, co chléb

v naší společnosti a kultuře vlastně znamená, o tom, čeho může být symbolem, a o tom, jaký význam má v rámci lidových pořekadel. Nejen v tomto výkladu se Golášová opírala o stati ze své disertační práce nebo o knihu *Život ve slovech, slova v životě* od Stanislavy Kloferové. Tu jsme si koneckonců mohli během semináře i prohlédnout a prolistovat. Povídání o chlebu jsme pak zakončili poslechem nahrávek z aplikace Mapka, konkrétně *Jak se pekl chleba* z Viťějovic na Prachaticku. V již několikrát zmíněné aplikaci si dialektologicky rozebrané nahrávky můžete i vy sami poslechnout a moc to doporučuji!

Včerejší nářeční dopoledne bylo tedy skutečně nabitě informacemi, bylo interaktivní a skvěle tak zapadlo do cyklu seminářů a přednášek i do celého festivalového tématu! Na závěr bych jen chtěla říct, že i když už mi ke konci fakt hodně kručelo v žaludku, nelituji ani toho, že jsem prošvihla oběd.

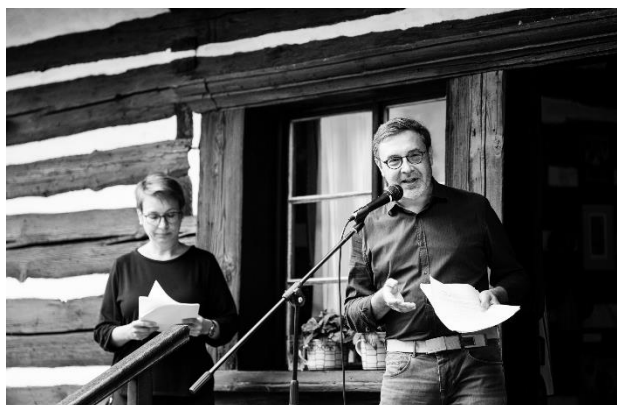
Autorka by si dala chleba z díže uhňácaný mēsidlem.

Krédo velkého idealisty pronášené v kruhu přátel a se sklenkou vína v ruce

Raportáž ▢ Sofie Hanounová

Nebylo by myslím naivní předpokládat, že valná většina festivalového osazenstva je obeznámena s Schillerovou *Ódou na radost*. Stanislav Rubáš a Marina Longinová dnes na Šolcově statku tuto idealistickou báseň oslavující hodnoty svobody a bratrství přednesli a nadto o ní erudovaně promluvili.

Friedrich Schiller napsal *Ódu na radost* v roce 1785, o necelých 50 let později její slova použil Ludwig van Beethoven pro svou notoricky známou devátou symfonii. V roce 1985 byla *Óda* schválena jako hymna Evropské unie, avšak beze slov. Nacházíme se totiž stále v politickém klimatu, v němž je německý jazyk vnímán jako jazyk agresora. Paradoxně tak básník, jenž Beethovena inspiroval, dodnes v hymně zůstává skrytý, bez hlasu.

Když Schiller zvolává: „*Radosti, krásná jiskro bohů*“, o čem vlastně mluví? Podle Rubáše je Schillerova Radost Radostí jaksi biblickou, přesto však ne zcela. Bohů je mnoho. „*Bohům nelze splácet, krásné je být jim roven*.“ Člověk směřující k vyrovnání se Bohu, je dle mého názoru představa nanejvýš ambiciózní. Na básníky měl přitom Schiller právě takové nároky. Realisté popisují realitu, kdežto idealisté směřují k transcendentnu. Směřují k nejvyšší jednotě, zároveň však nesmí nic ubrat z rozmanitosti – a právě jednota v rozmanitosti je mottem Evropské unie. Za tímto vysokým ideálem tak nestojí žádný pomazaný europoslanec, nýbrž básník z konce 18. století, jehož slova se neujala. Hymna beze slov jistého nehierarchického bratrství dosahuje stejně dobře, jen si pamatujme ideály, které jsou v ní skryty.

*Autorka oceňuje pohotové vypořádání se
s deštěm.*

Pivo counter: 59

Raportáž ▢ Eliška Nagyová

Lidičky na recepci se prozřetelně rozhodlx dělat čárku pokaždé, když básník, editor, publicista a kulturní historik Ivan Motýl vysloví slovo *pivo*. Podtrženo, sečteno – 59, slovy: padesát devět. A to byl program zkrácen kvůli 15minutovému zpoždění. Nepochybuji, že bychom se při plné délce programu dostalx alespoň na 70 na počest 70. ročníku Šrámkovky.

Ondřej Macl se téměř nedostal ke slovu, většinu času básník velmi zaníceně představoval výbor *Šnyt*, který zachycuje *pivo v poezii a poezii v pivu* napříč různorodým vzorkem básnictva, jako je Šrámek, Sova, Holan nebo sám editor Ivan Motýl. Je to velmi vydatné čtení s 1012 stranami, 32 kapitolami a strukturou, která imituje hospodskou kulturu svou chaotičností. To že mě fascinoval básníkův styl recitace, nemusím považovat za svou fonetickou akademickou

deformaci. Zvukař nebyl ze začátku připraven na tak hlasitý projev a distorze umělcova hlasu vytvářela náladu starých nahrávek a vesnických rozhlasů (obraz byl dotvářen i vizuálně skrze dlouhovlasého androše jirousovského typu). Hlasitostí a emocemi byl prý na 10 % svého obvyklého způsobu přednesu (na závěr dal ochutnávku své autentické polohy, svalovou námahou postupně rudl v obličeji, minimálně já a Ondřej Macl jsme si nenápadně zacpávali uši).

Za těch 45 minut se toho událo poměrně dost. Básník vytahoval z krabiček jako kouzelník z klobouku potraviny, které cestou z Ostravy do Sobotky nasbíral. Vajíčko natvrdo, tři archivní vlašáky, konzerva sledů, sušený česnek, rýmovník. K tomuto švédskému stolu se v myslích posluchačstva přidaly i dvě autorovy sbírky. První byla *Eins Zwei* o úmrtí otce a druhá cestopisná *Fragopolis*. Ivan Motýl tvrdí, že verše jsou peklo a zpěv je dar od Boha. Svou recitaci považuje za peklo.

Autorka si zapomněla špunty nahoře v pokoji.

To za našich mladých let

Raportáž ☞ Matyáš Valkoun

Rozhodně jsem nečekal, že nový termín z oblasti gastronomie, o který jsem byl obohacen na ranní přednášce, se zhmotní na odpoledním programu – *eatertainment* v plné parádě. K odpolednímu poslechu hry *Salcburský guláš* totiž dostáváme naservírovanou gulášovou polévku s voňavým chlebem. Namísto pouze sluchu sytíme všechny smysly. Oči v zahradě, v uších harfa, příjemná chuť na jazyku, vůně majoránky a na prstech mouka z chlebové kůrky.

Zahořklý Otto a o něco optimističtější Láďa se scházejí rok co rok. Vzpomínání dvou celoživotních přátel vypadá ze začátku vyrovnaně. Na rány z minulosti se ale nezapomíná, a tak se jedna po druhé začínají pomalu drásat na povrch, mezitím co si guláš v klidu bublá na plotně. Snažím se naplno vnímat dějovou linku, ale i tak mi myšlenky utíkají do minulosti.

„To já když jsem byl na vojně... to byla teprve disciplína!“ říká mi strejda a upíjí jedno vychlazené. Vím přesně, co bude následovat, tenhle příběh jsem slyšel několikrát, říkám si. S úsměvem přikyvuju, poslouchám dál a má předpověď se vyplňuje. Ale strejdu v tom nechávám. Vlastně i dědu. Je to taková tradice rodinných setkání. Dřív nebo později (spíše právě později) u dojíždání zbytků dojde na porovnávání mladších a starších generací. Někdy citlivěji, jindy naférovku. Občas se dovídám, jak ti mladí nic nedělají, že za to můžou ty jejich mobily a internety, nebo kolik jsem toho už měl zvládnout ve svých letech. Nechci se stavít lidem, kteří za sebou mají knihu zážitků, zkušeností a úspěchů. Já nejsem ani ve třetině knížky, zatímco oni dočítají předposlední čtvrtinu. K čemu tedy to porovnání?

Dialog se přiostruje. Zahořklý Otta svým pesimismem od sebe odhání kdekoho a Láďa mu konečně nastaví zrcadlo. Nezastavitelně vyčítá jednu křivdu za druhou, až zadýchaný Otta padá na zem. „To jsem nechtěl“ nebo omluvná slova už popletený jazyk a třesoucí se ruka nenapraví.

Autor si šel přidat gulášovou polévku (i chleba).

Punk přežívá v dětech

Recenze ☞ Faruk Cetinkaya

Letošní ročník Šrámkovky zdá se být ve znamení změn v programu, spíše než by byl naladěný na téma *Hos-tina*. Přesto jsme se vydatně napapali na odpoledním dětském představení loutkově-objektového divadla, kde jenom vlk trpěl hladem.

Vypozoroval jsem intenzivní zapojení publika všech věkových kategorií. Pochopitelně si to nejvíc užily děti – to ostatně především proto, že jsou mnohem schopnější vytěžit maximum z jakéhokoliv druhu zábavy. Křičelo se, řvalo se, vyskytly se i pokusy sabotovat účinkujícího, a to vše v rámci pravidel punku (odpusťte ten oxymóron). Nebylo to však samotné představení – punkové ažaž a nepochybně jedno z nejlepších divadel pro děti – co jsem kdy měl tu čest vidět, které by nějakým žánrovým způsobem nala-dilo děcka pankáčsky. Mám trochu jinou teorii. Jednoduše takovou, že neexistuje víc spontánní, víc anarchistická forma hravosti nežli ta dětská.

Dětem se neustále opakuje, že jednou vyrostou, že se vyvíjí a že jejich *stávání-se* přejde v dospívání a skončí nevyhnutelným dospělostí. Tyhle nahodilé kategorie vývoje člověka přispívají jedině k marginalizaci dětských hlasů a omezování jejich myslí, které, nesvázané ultimáty a axiomy, nás toho mají víc

co naučit než kdejaký dědek, který dožívá ve světě vztyčeném na *to-tak-prostě-je*. Děti neznají řádu nad řád hry, ke kterému se dopravují skupinově, spolu a mezi sobě rovnými. Jsou však zároveň schopné mrknutím oka zbourat nevyhovující pravidla a nahradit je jinými, bez odvolávání se na tradici, boha atp. Možná právě proto bylo včerejší vystoupení takový úspěch.

Autor bude navždy vrstevníkem všech „dětí“.

Rozsypané koření

Imprese ▯ Axel Doubravů

Sedím v poloprázdné místnosti a čekám na besedu. Dopolední kofein už dávno vyprchal a já tak trochu doufám, že příchozí informace budou dobře naservírované a lehce stravitelné. O tématu toho příliš nevím, ale na přednášku jsem šel s očekáváním, že se dozvím třeba něco nového z historie nebo umění. Snažím se soustředit na rozhovor a skládám si scény ze střípků vyprávění.

Vůně koření, grilovaného masa a čerstvé zeleniny. Sultán sedí na zemi v paláci Topkapı a po nádvořích právě spěchají muži s jeho malou hostinou. Jídlo je skryto pod pečlivě zapečetěnými tácy, přes které je přehozena luxusní látka, aby jídlu nic neuniklo.

Nedaleko od paláce jde mladý janičář. Původem byl z Řecka, ale na to si téměř nepamatuje. Do služby osmanské říše byl vydán ještě jako dítě. Za pár dní ho čeká obdržení žoldu. Je v naději, že to tentokrát budou slušné peníze.

O tisíce kilometrů dál se sune poutník vprostřed dlouhé karavany. Na zádech nese těžký náklad – zboží, které snad zvládne prodat v nejbližším městě. Je to teprve druhý měsíc, co je na cestě do Mekky. Ještě ho čeká dlouhá cesta.

Opouštím tyto postavy a vcházím do chrámu. Obrovská kupole a minarety tyčící se k nebi jako obrovské tužky zapíchnuté v zemi. Uvnitř zdobení blýskavým zlatem, stěny prošívané bohatými ornamentálními vzory a složitými mozaikami. Ale část z nich je skryta. Figurální křesťanské motivy v mešitě nejsou přijatelné.

Vzpamatovávám se a panikařím, co o besedě napíšu. Budiž tento text příkladem zrcadlení tohoto bohatě ochuceného tématu, které jako kdyby bylo bez koření.

Autora po besedě vzkřísil radler a hermelín.

„Původně jste chtěl x přijít na někoho jiného, ale to je prostě život“

Recenze ▯ Eliška Nagyová

Název textu je citací herečky Kristýny Ryšky, která takto trefně charakterizovala v podstatě celý letošní ročník Sobotky. Místo programu *Jana bude brzy sbírat lípový květ* se v Městském divadle objevilo duo jmenované herečky a multiinstrumentalisty Ondřeje Fencla, jejichž vystoupení neslo jednoduchý název *Poetický večer*. Koncept byl taky jednoduchý. Vybrané básně byly řazeny do několika tradičních tematických oblastí, jako je čas, domov nebo láska. Zazněly zhudebněné i recitované texty Seiferta, Skácela, Holana, Ortena a dalších. Samozřejmě i Hraběte.

Formát není světoborný, ale hádám, že pokud jste na začátku cítil x naštvání, že se už další program na poslední chvíli změnil a že jste musel x čekat dlouhou frontu a že je v divadle nesnesitelné vedro a že prší, a pršet nemělo, a že ten zelený koberec na Šrámkově

zahradě v dešti klouže a že jste se pořádně nevyspalx a že jste se přejedlx smažáku z Maštale, tak už při prvních jazzových tónech piana a křehkých slovech klasiků jste to naštvání už cítit prostě nemohlx. Jak se můžu zlobit, když slyším něžné, až kýčovité interpretace svých oblíbených autorů. Ale tak dobře kýčovité. Jako západ slunce nebo zrzavé koťátko v košíku.

Autorka se dojme velmi lehce.

Sej maj nejm: LADISLAV(A)

Raportáž ▢ Sofie Hanounová, Faruk Cetinkaya

Soukáme se točitým skřípajícím schodištěm do mezi-patří Šrámkova domu prchající před další změnou v programu a máme hlad. Vítá nás přeplněná síň Šrámkova muzea přetvořená v jídelní sál Fuksovy vévodkyně. Sedí se na židlích, na zemi, na topení. Brzo tu bude po čertech vydýcháno. Po vyzvání promlouvá *Diva Lederbuchová*, nevšímajíc si zprvu griotky, podává erudovaný ač zevrubný výklad o roli jídla v díle *Vévodkyně a kuchařka*.

Následuje autorský dojmolog:

Sofie: Ten Vacek by si mohl říkat, co jen by chtěl, já bych si to s chutí vyslechla.

Faruk: Já si z toho obsahově nepamatuju vůbec nic, a to to zrovna poslouchám!

Sofie hlasem Faruka: V notýsku jediná poznámka, pero dopsalo. „Musím si vzít, abych nezemřela, tuhle letu kandovanou datli.“

Faruk hlasem Sofie: Již dlouho, předlouho střeďám finance na svého osobního hluchého hrobního přídržtašku.

Sofie: Od kolébky?

Faruk: Od kolébky.

Sofie hlasem Divy Lederbuchové: Stačí to?

Faruk hlasem Cimrmanovým: A není to málo, Antone Pavloviči?

Sofie: Mně to teda celý přijde vynikající a smekám.

Faruk: To určitě, ale nemusel by tu teda být ten nosnej sloup, přes kterej nevidím na krásné tváře předčítajících.

Unisono: To by snad stačilo.

Autoři se shodli, že kdyby někomu svěřili převyprávění jejich životů, byl by to Libor Vacek.

Žrali a žrali aneb Pestré menu Národního filmového archivu

Raportáž ▢ Anna Košťálová, Markéta Pospíšilíková

Paní z Národního filmového archivu, Terezie Hlaváčková a Alena Horníčková, přichystaly talíř filmových jednohubek ze 40. až 60. let, kterým bylo završeno úterní programové hodování.

Prvním filmem byl *Nepřítel v týlu* režiséra Vladimíra Síse z roku 1949. Ačkoli by recipientstvo očekávalo podle prvních záběrů, že oním vražedným nepřítelem bude cukr, bílý zabiják, nebylo tomu tak. Zpoza skleničky malé Evičky se zjevil skoro až kafkovsky nestvůrný hmyz – nemesis pracujícího lidu, rýhonosec řepný. Tento opancěrovaný bojovník proti cukrové řepě byl, jako každý správný padouch, téměř neporazitelný. Achillovou patou mu však bylo DDT – drtivě destruktivní trest pro imperialistické brouky. A tak mohla malá Evička i nadále před spaním popíjet sklenice mléka a po ránu chroupat běloučké kostky cukru. Slovy našeho kamaráda Vládi: „Hej, byl to jeden z nejlepších filmů, co jsem viděl.“

Antagonistou dalšího snímku byl takzvaný démon alkohol. *O skleničku víc* je loutkový film, který vznikl ve spolupráci Břetislava Pojara s výtvarníkem Jiřím Trnkou jako osvětová agitka proti alkoholu za volantem. Sugestivní kamera měla až imerzivní efekt. Přestože byl hlavní hrdina dobrý a citlivý člověk, co ze své motorky mával šnekům, svatba (ne ta jeho) se mu stala osudnou. Tak dlouho se klopí panáky do těla, až se motorkář utrhne – ze řetězu.

Hospodské furiantství bylo tématem i dalšího krátkometrážního filmu, kde si ovšem nikdo s démonem alkoholem příliš hlavu nedělal. Od uvolněné morálky v restauračním zařízení jsme se posunuli ke stolovací etiketě v rodinném kruhu, kde žena bere první do ruky lžičku a muž první nalévá. Otázkou je, co. Jeho úsměv ale napovídal mnohé.

Stravování bylo také motivem dalšího snímku – cestovatelské sondy do japonské kuchyně od autorského a gurmánského dua Hanzelka-Zikmund. Kreativita pro pojmenování japonských hůlek byla obdobná způsobům užití DDT z prvního filmu. Pokrmy rozhodně vypadaly lákavěji než svatební hostina v posledním snímku, kde slovy klasiků *zabíli, zabíli...* kohouta.

Děkujeme NFA za vizuální hostinu a jdeme na hermelín do Vokýnka.

*Autorky mají rády bonbóny jako malá Evička
z prvního filmu.*

Hudba k řeči

Reflexe ▢ Hynek Zlatník

Sobotecké festivalové publikum bylo opakovaně různými interprety hodnoceno jako velmi vnímavé, ať už se jednalo o autorské čtení, besedy, přednášky, či hudbu.

Bohužel si tento dojem až tak úplně neodnesla přinejmenším část interpretů pondělní výtečné hudební lahůdky, Kaplan Synthetic. Menší počet labužníků sedících v popředí a snažících se vnímat hudbu byl přehlušen výrazně vyšším počtem bavících se konzumentů v pozadí, což prakticky znemožňovalo zachytit zpětnou vazbu z publika a to působilo – citujme interprety – „jako zpívat v hospodě, kde je hudba vlastně zbytečná.“

(Připomeňme, že se navíc jednalo o snad jediný překryv festivalového programu za posledních mnoho let, kdy poslechový pořad začal pouhých 30 minut před hudebním představením, a bylo tak jasné, že obojí stihnout nelze. To se projevilo i na návštěvnosti.)

Vidím v tom určitý otazník nad prostorem a akcemi tohoto typu. Je zřejmé, že zahrada Šrámkova domu je prostor multifunkční a že prakticky jako jediný poskytuje příležitost k sociálním kontaktům, které jsou významnou součástí festivalového života a přicházejí i jako určitá relaxace po poměrně náročném festivalovém dni. Také lze konstatovat, že jsou hudební produkce, u kterých bavící se účastníci příliš nevadí. Pak je ale otázkou, do jaké míry má vlastně smysl zvát hudební pořady, které jsou křehčí podstaty nebo

jejichž interpreti jsou na odezvu publika citlivější. Komunikace v publiku na zahradě je tradiční složkou festivalu a ani během produkce nejspíš zcela eliminovat nejde (ani by to nebylo smysluplné), ovšem je-li tím, co přítomní preferují, případně co na místě převládne, dramaturgie se nemusí tolik namáhat a živou hudbu lze nahradit reprodukovanou. Osobně to pociťuji jako dost nesnadné, protože když už na rozdíl od těch, kteří mají permanentku, zaplatím jednorázové vstupné a pak už nevím, kam ještě přejít, aby mi do poslechu nepřetržitě někdo nemluvil (případně nekontaminoval ovzduší :-), tak si kladu otázku, zda taková přítomnost na představení, třebaže výtečném, má vlastně smysl.

Nad řešením se nezamýšlím, jednak od toho jsou povolanejší, jednak je zjevné, že jednoduché řešení neexistuje.

Autor letos z důvodu hostilní mikrofloristické disharmonie participaci na hodech adekvátně zredukoval.

Prosimvás, kde jste koupila ty brejle?

Literární rubrika ☞ Martina Klhůfková

Mám silné podezření, že se Jarmila Glazarová ještě jako malá dívka zatoulala do optiky jménem *Šaldův hrdinný zrak* a odnesla si odtud brýle ušité přesně na míru svému vidění světa.

Díky těmto brýlím (jejichž dioptrie připomínají spíše lupu než obyčejná sklíčka) Glazarová vytahuje z reality sebetitěrnější detaily, které dokáží upoutat více pozornosti než monstrózní stavby Alberta Speera. Naštěstí si Glazarová tento „dar zářivého vidění“ nenechává jen pro sebe. S nebyvalou štědrostí jím obdarovává své vypravěče – a skrze ně i nás, své čtenáře.

K labužnické hostině vidění jsme pozváni například ve *Vlčí jámě*. Už při prvním ránu, které Jana v domě Rýdlových strávila, se ukáže, že v odlesku Jarmilinych sklíček není ani obyčejné umyvadlo obyčejným umyvadlem:

„To je privilegium krále: vlastní umyvadlo, široká porcelánová mísa na skříňovém podstavci, na bíle lakované desce. Na zdviženém víku visí široký ručník s červeným monogramem. Nad umyvadlem na závěse z červeného sametu, pošíťého ornamentem z rybích šupin a kokardami zaprášených červených stužek, visí další ručník. Je uměle složen, takže nad spodním okrajem s kyticí divoce rudých růží vznášejí se modré a zelené vážky nad horním okrajem.“

Téměř každý předmět je rozvíjen přívlastky a dekorativními detaily, takže prostor začíná působit spíše přeplácane než útulně. Tento dojem ještě umocňuje zmíněný prach, který zdůrazňuje nehybnost předmětů a zároveň připomíná strnulost tetina udržovaného řádu. Dlouhá rozvíjející se souvětí spolu s neustálým přidáváním dalších detailů zároveň zpomaluje vyprávění a nutí čtenáře vnímat prostor stejně přehlcně jako ho vnímá samotná postava.

Stejnou měrou (a možná ještě důsledněji) se s nasazenými brýlemi dívá i do nitra svých postav.

„Jediná, cizí, samotná uprostřed lidí, naplněná plachostí od vlasů až po špičky nohou, přelévána vlnami bázně, probodána leknutími jako noží při každém pronikavém hvízdnutí uštvané lokomotivy.“

Janin strach se v rámci věty postupně z abstraktního pocitu samoty přenáší až do fyzické roviny, kdy ji leknutí „*probodává jako nože*“. Strach se z „pouhé“ emoce mění v něco tělesného, všudypřítomného a neustále doléhajícího na Janu.

Věta je vystavěna z rychle po sobě jdoucích metafor, které spolu s dlouhou větou vytvářejí pocit narůstající intenzity a zahlcení. Jednotlivé obrazy se vrství podobně jako Janiny pocity, které na ni doléhají najednou a bez možnosti úniku. Opakování podobně vystavěných spojení („*Jediná, cizí, samotná [...]*“, „*[...] přelévána vlnami bázně, probodána leknutími [...]*“) buduje rytmické plynutí věty. Vrstvení metafor, rytmičce i délka souvětí pak navozuje dojem nepřetržitého proudu emocí a vjemů.

Autorka doufá, že své brýle jednou vyčistí natolik pečlivě, aby viděla alespoň z poloviny tak ostře jako Glazarová.

Odcházela sytá

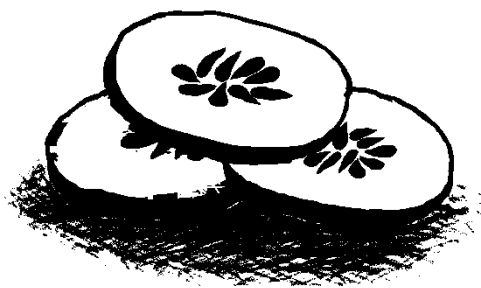
Rubrika hostina ☞ Eliška Rybová

Máš hlad? Na co máš chuť? Doufám, žes aspoň tejden nejedla, protože jsem navařila. A nakrájela. Nastrouhala. Namazala. Nasmažila. Napekla. Nakoupila. Nasypala. Naaranžovala.

Je prostřeno. Můžem hrát hry na etiketu stolování, můžem na sebe hrát divadlo s úsměvnýma maskama nebo můžem hrát prší. Prostě jen posuneme talíře a misky a skleničky a kelímky.

„Prosímtě, vem si a neosteješ se. Řízečky máš přece ráda, udělala jsem i tzatziki a ty chipsy jsou domácí, ty jsem pekla včera. No dyť víš, jak je pekla tvoje máma, než...“

Nedáš si. Prosímtě, dej si aspoň něco. Aspoň hodinu mi povídáš o světě kolem tebe, kterej se tomu mému vůbec nepodobá. A mezitím uždibávám kousky bagetky, co jsem si honosně položila na talířek se zlatou kytičkou uprostřed. Na náš jedinej hezkej talířek, kterej jsme ještě nerozflákali. Dumám nad tvou starostí a protože jsem člověk, porovnam jí s těma svejma starostma. A cítím se pro tebe i sebe hrozně. Poradím ti něco hloupýho, o čem nic nevím, nebo tě nechám se v tom vykoupat a přiznam, že nevím, co na to říct? „Tvý mámy je mi líto,“ zbyde z toho nakonec. Chci dodat, že je mi víc líto tebe, protože ti nikdy neudělala česnekový jednohubky, nikdy ti neoloupala okurku a nenakrájela jí na kolečka a protože ti nikdy neudělala ani svačinu do školy ani jenom neplácla sejra na chleba. Ale neřeknu to. Neřeknu to, protože vím, že teď na sebe nemáš ani pomyšlení a jenom se ji snažíš dostat z těch sraček, ve kterých se ocitla. Zase. Ale neřeknu to.

Další ždibanec bagetky. Ty furt povídáš a já tě ráda poslouchám, i když mi myšlenky chvílema utíkají k česnekový pomazánce, která už na jednohubkách vypadá oschle. Už na ni ani nemám chuť.

Asi jsem toho připravila moc.

„*Klidně si vem,*“ skáču ti do řeči, když zrovna chvilku pomlčíš a ukážu na stůl, kterej by moh' nakrmit dvě hladový rodiny. Ty uzmeš jeden brambůrek a kousneš do něj. Pak složíš si skládáš ruku do klína a pod stolem si uhlazuješ dokonale uhlazenou sukni.

Po druhý hodině mluvení chceš vědět, jak se maj naši, ale asi se zapomeneš zeptat. To nevadí, seš na to svý sama a já stejně nechci mluvit. Chci ale, aby ses najedla. Třetí sklenička vína tě asi trochu osmělila, protože ses konečně začala nácipávat. Já už jsem plná, tak už jen popíjím a pokuřuju. Na stole ale skoro nic neubýlo a ty se po chvíli zase vzdaluješ, hladíš si břicho

a žvejkáš zbytek bagetky namočený v tzatziki omáče.

„*Udělalasj to moc dobrý, ale já si fakt víc nedám,*“ pořád se hladíš po břiše a usmíváš se. Jsem spokojená, chutnalo ti to.

„*Nojo, co ten zbytek ale? Chceš něco s sebou?*“ Zubim se a trochu doufam, že přikejvneš. Vrtíš hlavou a pramen svých zelených vlasů si strkáš za ucho. Připomínaj mi ty okurky, co teď na stole pomalu schnou.

„*Jsem to trochu přepískla, no,*“ říkám si skoro pro sebe a koušu do jedný z těch schnoucích okurek. Nemám na ní chuť, ani se do mě už nevejde, ale asi mi to snad dává pocit, že ta hostina, co sem přichystala, nepřijde nazmar.

„*Tak mi to zabal, já to dám ségre,*“ usměješ se, abych se netrápila nad tou zbytečností. Jako to děláváš vždycky, když se kolem někdo trápí. Vstávám a balim ti jednohubky do krabičky, okurky do zavařovačky, bagetky do pytlíku, chipsy do voskového sáčku a šunky a sýry do původních obalů. Nakonec to všechno s tvou asistencí vkládam do plátěnky, co sme si kdysi přivezli z výletu na zámek Zelená Hora. Za chvílku se loučíme, ty odcházíš na tramvaj a jedeš se domů postarat o ségru, protože máma zase nebyla doma. Aspoň máte večeri a třeba i jedno studený jídlo na zejtra. Myslim na to, že tě za tři měsíce čeká maturita, a říkám si, jestli jí uděláš a jestli s tím nepotřebuješ pomoct, a zatím vybíham do obejváku, ať tě můžu okouknout z okna a dodatečně se rozloučit. Necháвам tě nastoupit do tramvaje a ještě ti z okna zamávám, jako bys to snad mohla vidět nebo co.

Když další den odcházím do práce, pořád na tebe myslím, a na to, jestli vám na dnešek ještě něco zbylo. Čekám na zastávce na přeplněnou tramvaj a jak se tak potuluju, z koše čouhá známá látka olezlá mravenčema. Jen ze zvědavosti za látku zataham a všímam si, že je to naše plátěnka ze Zelený Hory. Napřed se zlobim, když se ale uklidnim, volam ti, proč si mi říkala, ať ti to zabalim, když si nic z toho jídla nechtěla.

A jak se dostala domů?

Přátelská skica ☞ Bára Fiedlerová

(pozn. redakce: vloženo se souhlasem N. B.)

RYZE AVANTGARDNÍ PRAVIDELNÁ OBČAS RÝPAVÁ TISKOVINA!

Redakce: Sofie Hanounová, Martina Klhůfková, Eliška Rybová, Eliška Nagyová, Bára Fiedlerová, Anna Košťálová, Markéta Pospíšilíková, Magdaléna Kvasničková, Axel Doubravů, Matyáš Val-koun, Faruk Cetinkaya.

Fotografie: © Jan Prokopius.

Vychází v Sobotce během 70. ročníku festivalu Šrámkova Sobotka.

Cena 25 Kč.

Vydává Spolek pro vydávání věstníku Raport!,

U Studánky 5, 170 00 Praha 7,

IČ 24050881. MK ČR E 15812

Časopis *Raport!* vychází za finanční podpory Státního fondu kultury.

raport.redakce@gmail.com

CC BY-NC-ND 4.0